

ΠΕΡΙ ΒΟΗΘΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀκροτελευτίου θέματος «Περὶ βοηθῶν ἐπισκόπων», τὸ ὁποῖο περιλήφθηκε στὴν ἡμερήσια διάταξη τῆς προσεχοῦς τακτικῆς συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας (6-8 Ὀκτωβρίου), αἰσθάνομαι τὸ χρέος νὰ διατυπώσω καὶ δημόσια τίς ἀπόψεις μου περὶ τοῦ θέματος. Καὶ λέγω καὶ δημόσια (δηλαδή, «ἐνώπιον Ἐκκλησίας»), διότι κατ' ἐπανάληψιν ἐξέφρασα ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου τίς σκέψεις μου τόσο προφορικῶς ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου —τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς— ὅσο καὶ γραπτῶς ἐπὶ σχετικοῦ ἐρωτήματος, τὸ ὁποῖο ἀπηύθυνε μέ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 2865 Ἐγκύκλιό της ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τὸ 2008 πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἱεραρχίας.

1. Ἀποτελεῖ πεποίθησή μου ὅτι ὁ θεσμός τῶν βοηθῶν ἢ τιτουλαρίων ἐπισκόπων, πού δέν ἐκλέγονται γιὰ ὑπαρκτὴ —ἔστω καὶ μικρὴ— ἐκκλησιαστικὴ ἐπαρχία καὶ δέν τοὺς ἀνατίθεται ἡ διαποίμανση συγκεκριμένου ποιμνίου, δέν συνάδει μέ τίς θεμελιώδεις ἀρχές τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογίας καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἱερῶν Κανόνων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι κατὰ καιροὺς ἡ Ἐκκλησία μας προσέφυγε στὴ χρήση τοῦ ἐν λόγῳ θεσμοῦ, ἢ ἀνάπτυξη ὅμως τοῦ κλάδου τῆς ἐκκλησιολογίας καὶ τὰ πρακτικὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα ἀνέκυψαν ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ, ὁδήγησαν τελικῶς στὴν κατάργησιν τῶν νομοθετημένων θέσεων βοηθῶν ἐπισκόπων διὰ τοῦ ἐν ἰσχύει Καταστατικοῦ Χάρτου (Ν. 590/1977), τοῦ καλυτέρου καὶ ἐκκλησιολογικῶς ἐγκυροτέρου Καταστατικοῦ Χάρτου ἀπὸ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς Ἐκκλησίας μας ὡς αὐτοκέφαλης μέχρι σήμερα.

2. Ἀτυχῶς ἡ δημιουργία θέσεων βοηθῶν ἐπισκόπων ἐπανῆλθε κατ' ἐπανάληψιν δι' ἄλλων ὁδῶν: ἐξωκαταστατικῆς νομοθέτησης θέσεων ἢ ἀκόμη καὶ μέ τὴν προβληθεῖσα ἄποψη ὅτι εἶναι δικαίωμα τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐκλέγει ὅσους βοηθοὺς ἐπισκόπους ἐκεῖνη κρίνει πῶς τῆς χρειάζονται, χωρὶς νὰ ὑφίστανται νομοθετημένες θέσεις, καὶ οἱ ἐκλεγόμενοι νὰ συνεχίσουν νὰ ἀμείβονται μέ τὸν μισθὸ τῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τίς ὁποῖες θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ κατέχουν καὶ μετὰ τὴν ἀνάδειξή τους σέ βοηθοὺς ἢ τιτουλαρίους ἐπισκόπους! Ἔτσι φθάσαμε τελευταῖα στὸ φαινόμενο ὁ ἐνδιαφερόμενος Μητροπολίτης μετὰ ἀπὸ συνεννόησιν καὶ συμφωνίαν μέ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο καὶ μόνο νὰ ἀποκτᾷ θέσιν βοηθοῦ ἐπισκόπου γιὰ τὴν ὁποία καὶ συμφωνεῖται ποιὸς θὰ τὴν καταλάβει, καὶ ἡ Ἱεραρχία νὰ ὑποχρεώνεται νὰ συμμετάσχει σέ μία διαδικασία δῆθεν ἐκλογῆς, ἐνῶ στὴν οὐσίαν δέν εἶναι παρὰ ἀποδοχὴ προειλημμένης ἐπιλογῆς. Τὸ λεγόμενο «τριπρόσωπο» δέν εἶναι παρὰ τὸ «φύλλο συκῆς» γιὰ νὰ μοιάζει ἡ προειλημμένη ἀπόφασις μέ ἐκλογήν.

3. Τό θέμα τῶν βοηθῶν ἐπισκόπων κάθε φορά πού συζητιόταν ἀναφερόταν στήν Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν καί τίς Μητροπόλεις τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας μας καί μόνο, δεδομένου ὅτι ὁ Ε' ὅρος τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως τοῦ 1928, μέ τήν ὁποία ὑπήχθησαν διοικητικῶς οἱ Μητροπόλεις τῶν λεγομένων Νέων Χωρῶν στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προβλέπει ρητῶς τήν κατάργηση τοῦ θεσμοῦ τῶν βοηθῶν ἐπισκόπων. Ἐπόμενο ἦταν νά τεθεῖ τό ἐρώτημα: Οἱ Μητροπόλεις αὐτές θά ἐξαιροῦντο ἀπό τή δυνατότητα νά ἀποκτήσουν βοηθό ἐπίσκοπο ἐάν κάποιος ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν αὐτῶν τῶν ἐπαρχιῶν προέβαλαν σχετικό αἶτημα; Μιά τέτοια ἐξαίρεση ὅμως — ἂν τελικά ἴσχυε — θά ἔπληττε τή διοικητική ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἔτσι ἀκολουθήθηκε ἡ ὁδός νά ζητεῖται ἡ ἄδεια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου προκειμένου νά παρεκάμπετο ὁ Ε' Ὄρος τῆς Πράξεως (πράγμα τό ὁποῖο ἴσχυσε σέ τρεῖς περιπτώσεις). Ὡστόσο, εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι αὐτό ἀντιβαίνει στή βαρύτητα ἡ ὁποία προσδόθηκε στό ἐν λόγω κείμενο καί γιά τήν τήρηση ἢ μὴ ἄλλης διατάξεως τοῦ ἴδιου Ὄρου ἀπειλήθηκε νά προκληθεῖ σχίσμα, πρὸς ἀποσόβηση τοῦ ὁποίου ἡ Ἐκκλησία μας μέ ὁμόφωνη ἀπόφαση τῆς Ἱεραρχίας τό 2004 ἀπεδέχθη τήν πιστή τήρηση τῶν Ὁρῶν τῆς ἐν λόγω Πράξεως.

4. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι καί στό παρελθόν ἡ Ἐκκλησία μας κατέφυγε στήν ἀνάδειξη βοηθῶν ἐπισκόπων εἴτε γιά τήν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν (λόγω τῆς ἐκτάσεως καί τοῦ πολυπληθοῦς ποιμνίου της, προτοῦ μάλιστα νά ἰδρυθοῦν οἱ περιφερειακές προαστιακές Μητροπόλεις) εἴτε γιά ἐπαρχιακές Μητροπόλεις. Τά πράγματα, ὥστόσο, ἔδειξαν ὅτι σέ πολλές περιπτώσεις ἡ συνύπαρξη Μητροπολίτου καί βοηθοῦ Ἐπισκόπου δέν λειτούργησε ἐπιτυχῶς. Περιτεύει νά ἀναφέρουμε περιπτώσεις εἴτε ἀπό τό παρελθόν εἴτε ἀπό τά τελευταῖα χρόνια.

5. Ἡ Ἐκκλησία μας μέ βάση τόν Καταστατικό της Νόμο (590/1977) ἔχει τή δυνατότητα νά ψηφίζει Κανονισμούς, οἱ ὁποῖοι ρυθμίζουν πλῆθος διοικητικῶν θεμάτων. Διερωτῶμαι: Γιά τό ζήτημα τῆς ἐκλογῆς βοηθῶν ἐπισκόπων, τῶν προϋποθέσεων, τῶν καθηκόντων, τῆς μελλοντικῆς τύχης τους καί κάθε ἄλλης ἀπαραίτητης σχετικῆς ρύθμισης, δέν θά ἔπρεπε νά ἔχει ψηφίσει ἕνα Κανονισμό τόν ὁποῖο καί νά ἀκολουθεῖ πιστά;

6. Ἡ ἐπιλογή βοηθῶν ἐπισκόπων ἐν πολλοῖς ἀκολουθεῖ τόν τρόπο ἐκλογῆς τῶν Μητροπολιτῶν. Τό τριπρόσωπο ὅμως τό προτείνει ὁ οἰκείος Ἱεράρχης, ὁ ὁποῖος ἀπ' ἀρχῆς ἔχει καταστήσει σαφές ποιόν ἐπιθυμεῖ γιά βοηθό ἐπίσκοπό του. Θεμιτή κατ' ἀρχήν ἡ ἐπιθυμία του ὁ βοηθός ἐπίσκοπός του νά εἶναι πρόσωπο τῆς ἀποδοχῆς του. Ἐδῶ ὅμως δέν πρόκειται ἀπλῶς γιά ἐπιλογή συνεργάτου ἀλλά γιά **ἐκλογή ἐπίσκοπου τῆς Ἐκκλησίας** (ἔστω καί «πάλαι ποτέ διαλαμψάσης» ἐπισκοπῆς), κανονικό δικαίωμα καί εὐθύνη ἐκ τῶν θεμελιωδεστέρων τῶν ἐπισκόπων

πού συγκροτοῦν τήν τοπική σύνοδο καί ψηφίζουν γιά τήν ἀνάδειξη συνεπισκόπων τους ἐλεύθερα καί ὑπεύθυνα.

Ἄς μὴν παραβλέπουμε ἀκόμη τόν κίνδυνο ὁ ἐν λόγῳ τρόπος ἐπιλογῆς νά εἰσάγει καί στήν Ἐκκλησία ἕναν ἰδιότυπο νεποτισμό καί νά προκαλεῖ τόν φθόνο καί ἀντιζηλίες μεταξύ τῶν ἄλλων κληρικῶν μιᾶς Μητροπόλεως, ὅταν ὁ προτεινόμενος δείχνει νά εἶναι (ἢ εἶναι ὄντως) ὁ εὐνοούμενος τοῦ Μητροπολίτου.

7. Ἀνοίγοντας τά Δίπτυχα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ τρέχοντος ἔτους (σελ. 348), διαπιστώνουμε ὅτι αὐτή τή στιγμή ἡ Ἐκκλησία μας διαθέτει εἰκοσιτρεῖς (Ναί, 23!) βοηθοὺς ἐπισκόπους καί ὀκτώ τιτουλαρίους Μητροπολίτες! Ἄν τώρα σ' αὐτοὺς προσθέσουμε καί τοὺς ἐξωκλιματικούς, οἱ ὅποιοι συνήθως διαμένουν καί δραστηριοποιοῦνται στὸν ἑλλαδικό χῶρο (μέ ὅλα τά συμπαρομαρτοῦντα...), ὀδηγούμαστε σέ ἕνα πρωτοφανῆ γιά τήν Ἐκκλησία μας ἐπισκοπικό ...πληθωρισμό, πού πολύ ἀμφιβάλλω ἂν οἰκοδομεῖ τήν Ἐκκλησία καί ἂν συνεργεῖ στή διαφύλαξη τοῦ κύρους τοῦ ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος.

Θά συνεχίσουμε, λοιπόν, στὸν ἴδιο δρόμο καί κατὰ τήν προσεχῆ Ἱεραρχία; Ἡ εὐθύνη μας εἶναι πολύ μεγάλη: Ἀπό τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καί προέδρου μας μέχρι καί τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ Μητροπολίτου.